

Beheerplan en groenvisie ATV De Nijvere Pier

Project	De Nijvere Pier
Locatie	Mereveldseweg 9
Gemeente	Utrecht
Contactpersonen	Johannes Jonckers Nieboer (ATV De Nijvere Pier) H. Oosterman (AVVN)

Rapportnummer	2019/0128/01
Datum	18-05-2021

Paul van Kan
Natuur & landschap

PaulvanKan natuur & landschap

Dorpsstraat 77
3732 HH De Bilt

M 06-38085248
E info@paulvankan.eu
I www.paulvankan.eu

© PaulvanKan natuur & landschap

Vermenigvuldigen of openbaar maken van dit rapport of delen daarvan mag uitsluitend onder vermelding van de bron, zijnde:

PaulvanKan natuur&landschap (2021)
Beheerplan en groenvisie ATV De Nijvere Pier, Utrecht

Inhoudsopgave

■ 1 inleiding	5
■ 2 kenschets	7
■ 3 kader	11
■ 4 visie	13
■ 5 beheereenheden - werkbladen	16
■ 6 jaarplanner	35
■ 7 meerjarenplanner	41
■ 8 bijlagen	42
bijlage 1: overzicht beheermaatregelen	42
bijlage 2: faunakalender (Zorgplicht Wet natuurbescherming)	43
bijlage 3: vegetatietypen en soorten op rivierklei	44
bijlage 4: sortimentwijzer bomen en struiken op rivierklei/zavel	46
bijlage 5: bronnen	48

■ 1 inleiding

waarom dit plan ?

De gemeente Utrecht heeft de verantwoordelijkheid om de 15 georganiseerde volkstuinten-parken in goede staat van onderhoud te houden (eigenaren-onderhoud). Dat geldt voor het groen van de openbare delen, de watergangen en het recreatief medegebruik annex veiligheid. Hiervoor is jaarlijks een financiële reservering ter beschikking, die verdeeld wordt door het Overleg Volkstuinen Utrecht (OVU). Om het (eigenaren)**onderhoud** beter te kunnen plannen en het interne **beheer** door de vereniging te waarborgen worden voor alle tuinenparken beheerplannen opgesteld. De AVVN draagt zorg voor de uitvoering daarvan.

Beheer heeft als doel te zorgen dat de identiteit en kwaliteit van het groen in stand wordt gehouden. Beheer is: 'zorgen voor nu, met een blik op de toekomst'. Daarbij spreek je met elkaar af wat de huidige kwaliteit is en hoe je die in de toekomst ziet, waarbij 2030 als richtpunt wordt gehanteerd. Er is dus allereerst een **toekomstvisie** nodig met bijbehorende ruimtelijke streefbeelden waardoor duidelijk wordt waarom bepaalde keuzen worden gemaakt. Die visie is in samenhang met de directe omgeving, met bijzondere aandacht voor de belangrijke rol die het tuinenpark als ecologische stapsteen vervult. Dit alles resulteert in een praktische uitwerking: beheereenheden met **werkbladen en jaarplanner** die de vereniging als leidraad kan gebruiken. Ten slotte geeft het plan (vrijblijvende) aanbevelingen om het park nog natuurlijker en mooier te maken. Deze aanbevelingen staan eveneens in de werkbladen

gebruikte informatie

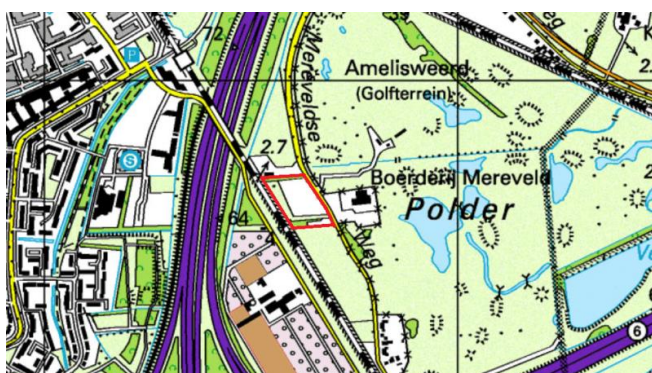
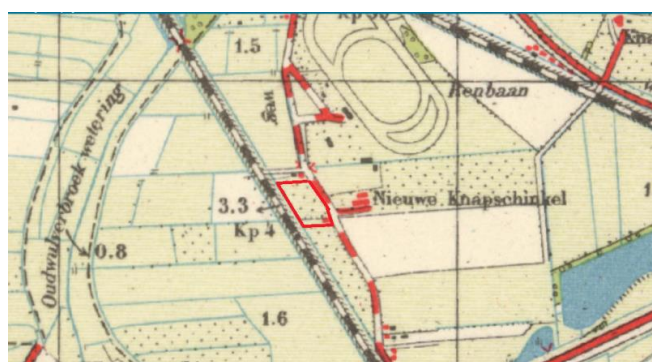
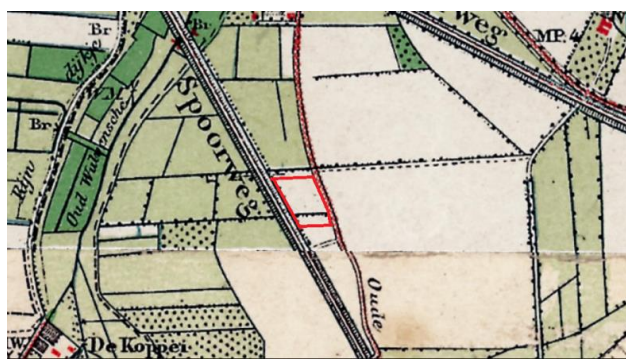
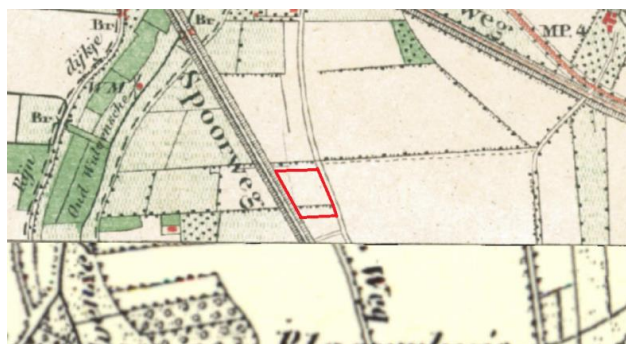
Als basis voor het beheerplan zijn enkele terreinbezoeken en gesprekken met de toenmalige voorzitter van de vereniging (januari/februari 2019) en later nogmaals met het nieuwe bestuurslid met de portefeuille 'algemeen groen' (januari/april 2021). Uit deze gesprekken is een voorstel gedaan om het beheer van het tuinenpark in een beschreven plan te zetten, uitgaande van voortzetting en verdere afstemming van het huidige beheer op de bestaande waarden. Daarnaast is gebruik gemaakt van rapportages m.b.t. gemeentelijk groen, luchtfoto's en overige digitale bronnen.

drievoudig resultaat

(1) Ten eerste wordt een visie gegeven voor de toekomst van De Nijvere Pier voor wat betreft het landschappelijke en ecologische aspect. Die toekomstvisie is namelijk van invloed op de keuze van inrichting en het bijbehorende beheer. De visie kun je beschouwen als een richtlijn, een houvast, waaraan je alle besluiten die van invloed zijn op de ruimtelijke kwaliteit toetst. Daarbij gaat het niet alleen om het tuinenpark zelf, maar ook om de context: de ruimtelijke samenhang en de betekenis van het park als ecologische stapsteen.

(2) Het meest praktische onderdeel is in de vorm van werkbladen van alle 18 beheereenheden met de streefbeelden en het werk dat daarbij hoort (hoofdstuk 5). De jaarplanner geeft in tabelvorm een overzicht van de beheermaatregelen gedurende een jaar (hoofdstuk 6).

(3) Tenslotte is een aantal bijlagen als hulpmiddel te gebruiken. Een van de belangrijkste hulpmiddelen is de sortimentwijzer bomen en struiken (bijlage 4) die gebruikt kan worden bij aanvullende aanplant.

situatie op topografische kaarten van respectievelijk 1850, 1875, 1900, 1925, 1950, 1975 en 2000 (bron: toptijdreis)

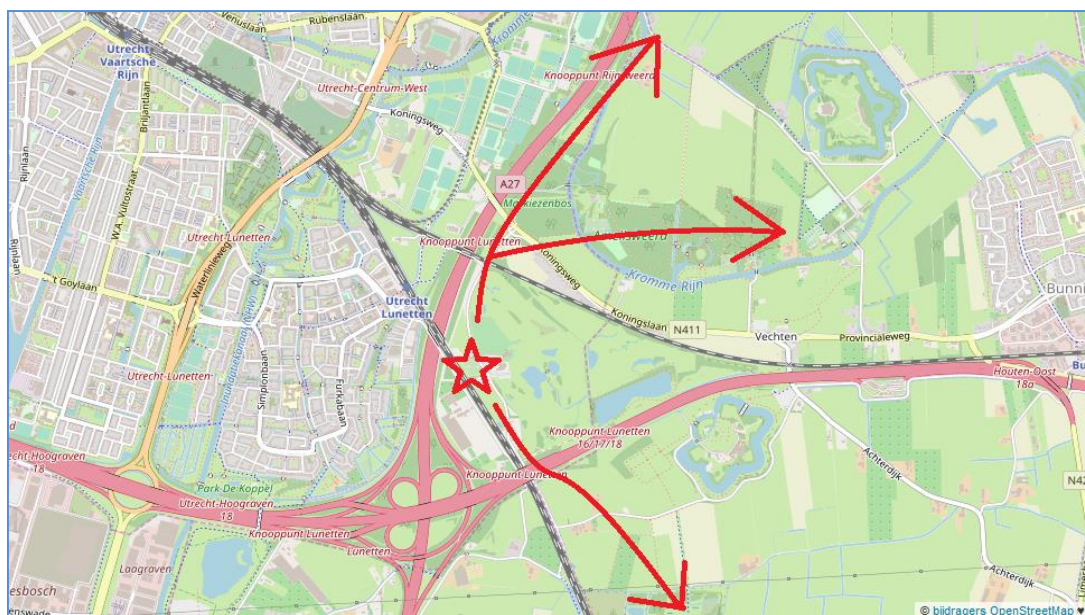
■ 2 kenschets

situering

De Nijvere Pier ligt aan de zuidoostelijke rand van de stad Utrecht in een groenstrook tussen de spoorlijn Utrecht – 's Hertogenbosch en de Mereveldseweg. De spoorlijn behoort samen met berm en bermstoot onder beheer van ProRail. De Mereveldseweg met beuken en enkele Hollandse linden (1999) valt onder de verantwoordelijkheid van de gemeente Utrecht. Aan de overzijde van het tuinenpark bevinden zich de evenementenlocatie Mereveld (gevestigd in de voormalige boerderij Nieuwe Knapschinkel uit 1912) en de golfbaan van Golfclub Amelisweerd. Aan de zuidzijde wordt het terrein begrensd door een recent aangelegd reserveparkeerterrein voor Mereveld. Aan de noordzijde ligt een perceel met de loods van een standbouwbedrijf (Van der Vecht).

landschappelijke en ecologische context

De situering is landschappelijk en ecologisch bijzonder. Landschappelijk maakt het tuinenpark deel uit van de stadsrandzone met een diversiteit aan relatief kleinschalige functies, overwegend in de sector recreatie. Ondanks versnippering en ruimtebeslag als gevolg van de talrijke uitvalswegen die een stadsrand eigen is, zijn er relictten van de historische landschapsstructuur bewaard gebleven en herkenbaar. Ecologisch gezien ligt het tuinenpark als schakel langs de belangrijke verbinding tussen Nieuw-Wulven enerzijds en fort Vechten en Amelisweerd en de Kromme Rijn anderzijds. Via de Kromme Rijn, met weer herstelde natuurlijke oevers, vinden planten en dieren hun weg naar het groen in de stad.

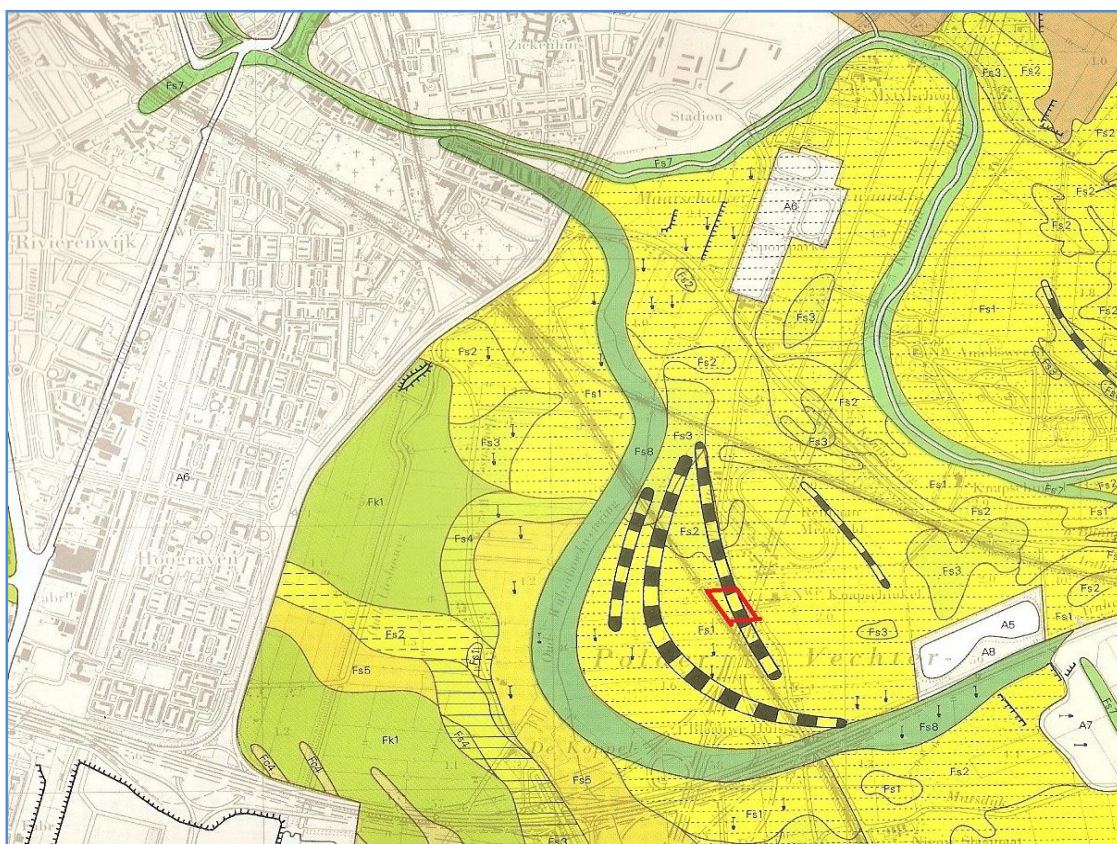
situering van De Nijvere Pier als belangrijke schakel van het ecologisch netwerk (bron: openstreetmap)

Tuinenpark De Nijvere Pier ligt in het rivierenlandschap; een landschap dat in het Holocene gevormd is en een groot deel van Nederland landschappelijk bepaalt. De wisselende loop van de Rijn door de eeuwen heen is van invloed op de ontstaansgeschiedenis van het landschap, samen gaand met een grote invloed van menselijke occupatie onder de rook van Utrecht. De Nijvere Pier ligt in de binnenbocht van de Rijn ten tijde van de Romeinen. De Rijn stroomde in die tijd van fort Vechten (en het naastliggende Romeinse castellum Fectio) richting de stad Utrecht, ten zuiden van de huidige Kromme Rijn. In de ondergrond is deze stroomrug van de voormalige Rijn te herkennen aan de afwijkende profielopbouw. De bodem bestaat uit klei met een aflopend profiel (d.w.z. naar onderen toe steeds lichter / zandiger) tot uiteindelijk zand wordt aangetroffen vanaf een diepte van ongeveer 150 cm. Het bijbehorende bodemtype is een kalkloze poldervaaggronden (bodemkaart van Nederland, 1:50.000).

In de binnenbocht zijn, als gevolg van stapsgewijze verlegging van de stroomdraad van de Rijn richting buitenbocht, geulen aan te treffen (kronkelwaardgeulen). Deze geulen zijn op plaatsen waar niet vergraven is, nog in het landschap herkenbaar, maar ook onder het maaiveld zijn de geulen traceerbaar door hun afwijkende bodemopbouw. De Mereveldse weg loopt direct oostelijk langs zo'n geul, op een zandige oeverwal in de binnenbocht. Dwars door het tuinenpark ligt van noord naar zuid de bijbehorende oude restgeul.

Op de zandigere stroomruggen langs de Mereveldseweg en Koningweg hebben vanaf de middeleeuwen hoeven gelegen, zoals Knapschinkel, Nieuwe Knapschinkel en Slagmaat. Vanouds lagen rondom deze hoeven akkers. Zolang de bodem niet te drassig of te arm was, was dat overal in Nederland het geval tot diep in de negentiende eeuw. De percelen werden omgeven door houtsingels, waaraan de oost-west houtsingel aan de zuidzijde van het complex met enkele zeer markante bomen ons nog herinnert. Deze perceelgrens dateert van ten minste 1850. Pas vanaf halverwege de vorige eeuw werd fruitteelt op de oeverwallen van de Kromme Rijn bepalend voor het landschapsbeeld. Van deze tijd dateren de oude perenbomen op het tuinenpark.

Aan het eind van de twintigste eeuw nam verkeer rond Utrecht dusdanige proporties aan dat er een buitenring van snelwegen rond de stadsrand werd geprojecteerd. Precies over boerderij Nieuwe Knapschinkel, renbaan Mereveld en Nieuw Amelisweerd lag het eerste ontwerp tracé van de A27 die de Waterlinieweg zou gaan ontlasten. Grond en boerderijen werden onteigend. Uiteindelijk werd het tracé in westelijke richting verschoven, waardoor de kaarten opnieuw geschud werden. De aangekochte percelen tussen spoorlijn en Mereveldseweg kwamen zonder bestemming. Hier ligt de oorsprong van de Nijvere Pier.

fossiele stroomruggen van de Rijn liggen ten grondslag aan de ontstaansgeschiedenis van het landschap ten zuidoosten van Utrecht. De Nijvere Pier (rood begrenst) ligt op de oeverwal (geel) in een binnenbocht van de Rijn gedateerd op 2100 BP (blauwgroen). De zwart-wit geblokte lijnen zijn kronkelwaardgeulen waarvan er een midden over het terrein loopt (bron: Berendsen (1982))

vereniging, historie

Het verhaal van de Nijvere Pier begint in 1978, waarin een groep biologen de 'Volkstuinvereniging voor het tuinieren op Biologisch-Dynamische basis' opricht, uit onvrede met het overmatig gebruik van kunstmest en bestrijdingsmiddelen op de gangbare volkstuincomplexen. In eerste instantie tuiniëren zij in Overvecht.

Nadat het oorspronkelijke tracé voor de aanleg van de A27 in westelijke richting was verschoven kreeg de grond tussen de Mereveldseweg en de spoorlijn richting 's-Hertogenbosch in het Bestemmingsplan Rhijnsweerd Maarschalkerweerd de bestemming 'volkstuinten'. De kersverse vereniging verzocht de gemeente Utrecht op deze grond te mogen beginnen. In 1983 werd hiervoor toestemming gegeven en droeg de gemeente bij in de vorm van bomen en struiken die volgens een inrichtingsplan moesten worden geplant.

De 'Ekologische Tuinier Vereniging De Nijvere Pier' komt voort uit twee voorlopers, namelijk de in 1978 opgerichte 'Volkstuinvereniging voor het tuinieren op Biologisch-Dynamische basis' die in 1980 werd omgedoopt in de 'Utrechts biologische Tuiniervereniging' en in december 1980 haar eerst ledenbladje publiceerde met de naam 'De Nijvere Pier'.

Sinds 1983 wordt de grond van gemeente Utrecht gepacht (ongeveer 1,5 hectare). Het bestuur is gevormd uit leden en bestaat anno 2021 uit 4 leden met een vacature voor een vijfde lid. De bestuursleden overleggen op zeer regelmatige basis met elkaar en elke maand is er een officiële bestuursvergadering die wordt genotuleerd door één van de gewone leden van de vereniging. Er wordt naar gestreefd om twee maal per jaar een Algemene Ledenvergadering te houden (situatie 2021).

tuinenpark

De Nijvere Pier is een ecologisch en landschappelijk bijzonder tuinenpark. Behalve de tuinen zijn er een grasland, een paddenpoel, een boomgaard met hoogstamfruit, een gemeenschappelijke composthoop, takkenrillen, een bosstrook en een bijenstal. Er zijn geen voorzieningen zoals elektriciteit of sanitair. Water om de tuin te begieten komt uit één van de vijf handpompen; voor drinkwater is er een tappunt. In de gemeenschappelijke schuur staat basisgereedschap voor algemeen gebruik. Op eigen tuin kan een kleine gereedschapskist geplaatst worden en ook een kleine plastic kas, maar men wil gebruik van plastic in de loop der tijd zoveel mogelijk terugbrengen. Andere bouwwerken zijn niet toegestaan, zoals vastgelegd in het HR.

Er zijn 65 tuinen, die in grootte variëren van 40 tot 80m². Ieder lid mag volgens het huurcontract met AVVN/Gemeente Utrecht één tuin huren, maar in de loop der tijd (sinds circa 1995) zijn er wel wat uitzonderingssituaties ontstaan. In de ALV van december 2020 is een nieuw HHR aangenomen waarin een 'uitsterf beleid' voor die uitzonderingssituaties is opgenomen.

Vanaf het begin in 1983 wordt hier ecologisch getuiniërd: op duurzame wijze en in samenwerking met de natuur. Gewassen worden geteeld met gebruikmaking van wisselteelt en combinatieteelt; chemische middelen en kunstmest mogen niet gebruikt worden. De meeste leden hebben een groentetuin met wat kleinfruit en bloemen.

(volgende pagina)

impressie van De Nijvere Pier (van boven naar beneden): paddenpoel, houtsingel noordzijde, walnoten, werkschuur, oude hoogstam fruitbomen, meidoornhaag, greppel en markante boomgroep langs een oude perceelgrens bij de ingang (foto's Paul van Kan, februari 2019)

■ 3 kader

OVU

De Nijvere Pier neemt deel aan het Overleg Volkstuinen Utrecht (OVU). In het OVU overleggen afvaardigingen van de 15 besturen minimaal twee maal per jaar met de gemeente Utrecht. Het overleg is het platform om met elkaar informatie uit te wisselen, knelpunten te signaleren en met de gemeente afspraken te maken over de oplossingen daarvoor. Het Overleg Volkstuinen Utrecht maakt in samenwerking met het AVVN (namens de gemeente) ieder jaar een plan voor het groot onderhoud van de tuinenparken (eigenaren-onderhoud). Als basis daarvoor gelden de beheerplannen, die inmiddels voor verschillende tuinenparken zijn opgesteld. In goed onderling overleg wordt bepaald welk onderhoud waar en wanneer moet plaatsvinden.

AVVN

De Nijvere Pier is aangesloten bij de AVVN. De AVVN behartigt als landelijke organisatie de belangen van hobbytuinders in het algemeen en de aangesloten verenigingen en bonden in het bijzonder en is een belangrijk kenniscentrum voor de volkstuinen in Nederland. De tuinverenigingen in Utrecht doen al decennia lang het dagelijks onderhoud van de algemene delen van hun tuinenpark. Sinds ongeveer 10 jaar kan met een subsidie van de gemeente Utrecht ook het eigenaren onderhoud als volkstuinsector zelf worden gedaan. Via het AVVN wordt in goed overleg met de verenigingen en de gemeente dit onderhoud uitgevoerd. Tot ieders tevredenheid. Het AVVN heeft een werkgroep, bestaande uit 3 coördinatoren die ieder een aantal verenigingen in zijn portefeuille heeft en een afgevaardigde namens de gemeente Utrecht. Iedere vereniging heeft één kaderlid aangewezen die namens de vereniging eerste aanspreekpunt is voor het onderhoud.

Bestemmingsplan

De bestemming is vastgelegd in het Bestemmingsplan Rhijnsweerd, Maarschalkerweerd. De gehele strook tussen Mereveldse weg en spoorlijn heeft de bestemming: Recreatie met de dubbelbestemming: Waarde-Archeologie. Op het perceel van het tuinenpark ligt de enkelbestemming: Recreatie-Volkstuin. Ten zuiden van het tuinenpark geldt de functieaanduiding: parkeerterrein. Het perceel ten noorden: Bedrijf - 1 (alleen bebouwing).

Actualisering Groenstructuurplan 2017-2030 (2018)

Voor wat betreft volkstuinen wordt gemeld dat deze in hoge mate bijdragen aan de biodiversiteit van de stad. Via het Groene Web project wordt geholpen de natuur binnen de tuinenparken te versterken. Alle tuinenparken zijn publiek toegankelijk en voorzien van rondwandelpaden. De zone langs de Mereveldse weg heeft in de stedelijke groenstructuur de status 'opgave'.

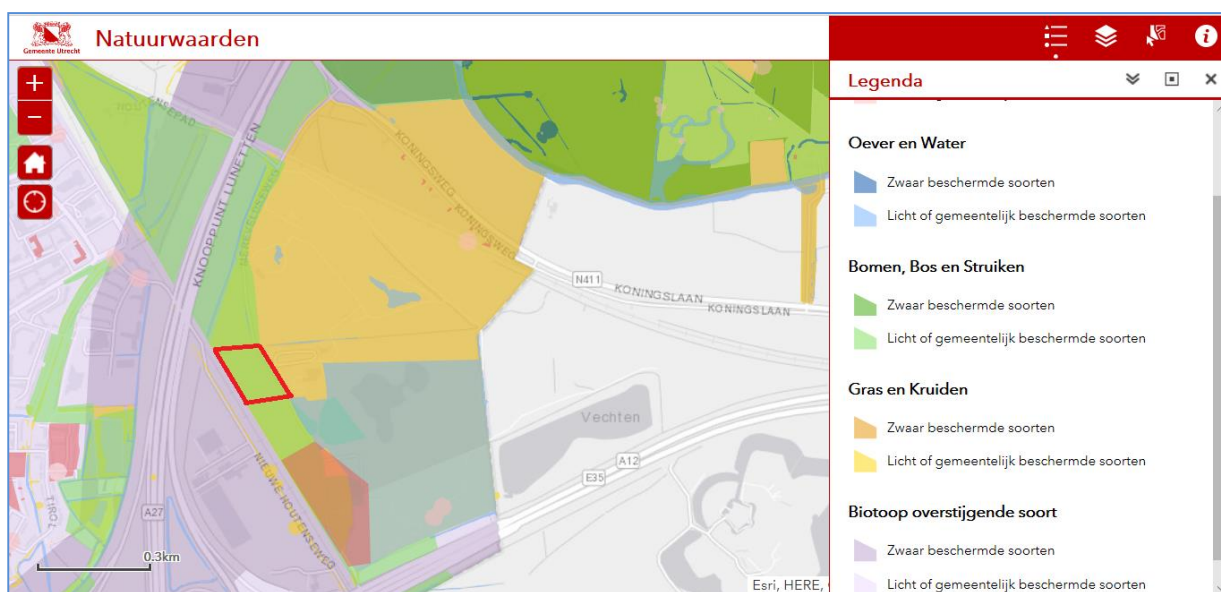
natuurwaardenkaart Utrecht

De natuurwaardenkaart Utrecht is een belangrijke hulpbron bij ecologisch onderzoek en wordt gebruikt als eerste toets van ontwikkelingen. De kaart geeft inzicht in de biodiversiteit doordat leefgebieden van beschermde soorten en Utrechtse soorten¹ vlakdekkend in kaart zijn gebracht. Inzoomend op de Nijvere Pier vinden we hier leefgebied van ree, haas, konijn (licht of gemeentelijk beschermd soort, provinciale vrijstelling), tijtjaf, merel (Utrechtse soort), koolmees (licht of gemeentelijk beschermd soort, jaarrond beschermd nest tenzij voldoende alternatieven), kerkuil (zwaar beschermd soort, jaarrond beschermd nest, biotoop overstijgende soort).

¹ Utrechtse soorten (opgenomen in Nota Utrechtse soorten, 2018) zijn kenmerkende en waardevolle Utrechtse plant- en diersoorten die hun bescherming die zij genoten onder de voormalige Flora- en Faunawet verloren onder de nieuwe Wet natuurbescherming. De lijst bevat 64 soorten, waaronder muurplanten, orchideeën en soorten van bloemrijke hooilanden.

waarnemingen

Een globale scan van waarneming.nl levert de volgende soorten: bunzing, wezel, steenmarter (langs Houtense Pad), ringslang, ijsvogel, ransuil en kerkuil. In de berm van de Mereveldseweg zijn restanten van groeiplaatsen van planten uit het Fluviatiel District te vinden: aardaker, gewone agrimonie, veldlathyrus. In hagen en struweel broeden grasmus en braamsluiper. Rosse woelmuis en egel foerageren vanuit hagen en struweel. En in en om het plangebied maken dwergvleermuis, laatvlieger, huiszwaluw en boerenzwaluw foerageervluchten.

uitsnede natuurwaardenkaart met in rood begrensd De Nijvere Pier
(bron: natuurwaardenkaart Utrecht, 2018)

■ 4 visie

functies

De Nijvere Pier is een tuinvereniging met respect voor de omgeving en de natuur. Als vereniging wil zij bijdragen aan de functies die groen ons te bieden hebben: (1) gebruiksfuncties in de vorm van stadslandbouw, (2) recreatieve functies in de vorm van beleving vanaf de randen en - optioneel - vanaf een nieuw voetpad binnen het complex, (3) landschappelijke functie door in te spelen op de leesbaarheid van het landschap en tenslotte de (4) ecologische functie door ecologisch te tuinieren en de openbare delen van het park zodanig in te richten en te beheren dat inheemse planten en dieren hier optimaal kunnen functioneren.

Dat laatste punt kan niet sterk genoeg benadrukt worden. Het is duidelijk dat de Nijvere Pier als groene oase met kleinschalig gebruik en grote variatie aan biotopen bijdraagt aan de biodiversiteit die op veel plaatsen sterk verminderd is. Gezien de situering is het tuinenpark niet alleen een oase aan de rand van de versteende en verstoorde stad, maar vooral ook een stapsteen in een belangrijke noord-zuid verbinding tussen natuurgebieden aan de oostelijke stadsrand.

kansen en knelpunten

Door kansen en knelpunten te benutten of op te lossen wordt gestreefd naar een optimale situatie m.b.t. bovengenoemde functies. Hieronder een opsomming daarvan, bedoeld als indruk, zonder volledig te zijn ..

knelpunten / negatieve ontwikkelingen

- bomen langs de randen worden hoger en geven steeds meer schaduw en onveiligheid
- konijn, woelrat en muizen geven overlast en beperken de mogelijkheden
- risico van vandalisme door de ligging, min of meer buiten de bebouwde kom
- geluidshinder door spoorlijn en snelweg
- hinderlijke opslag van vooral vlier en braam ...
- vrij zware grond in combinatie met wisselende grondwaterstanden
- gietwater moet worden opgepompt
- sanitair, elektriciteit en riool ontbreekt
- struiklaag heeft relatief weinig variatie
- graslandjes zijn soortenarm

kansen / positieve ontwikkelingen

- ruim 70 jaar oude, professioneel verzorgde fruitbomen
- nieuwe aanplant fruitbomen, vooral appel, (oude) rassen
- onderhoud grote bomen professioneel
- groep van walnoten
- imker met bijenstal
- waterafvoer sinds aanleg poel verbeterd
- geen verharding; graspaden geven rustig en natuurlijk beeld
- veel ruimte voor natuur langs buitenranden, zwaartepunt in noordelijke deel
- poel (grondwater gevoed) op goed uitgezochte locatie
- recreatief medegebruik (voetpad)

Hoe benut je kansen en stimuleer je positieve ontwikkelingen ? Hoe buig je negatieve ontwikkelingen om en elimineer je knelpunten? Daar ligt het vertrekpunt voor het beheerplan. Om de voorgestelde streefbeelden in het volgende hoofdstuk en de daarbij behorende werkzaamheden te kunnen begrijpen gaat een integrale visie vooraf. Deze visie wordt in de meest ideale situatie verenigingsbreed gedragen.

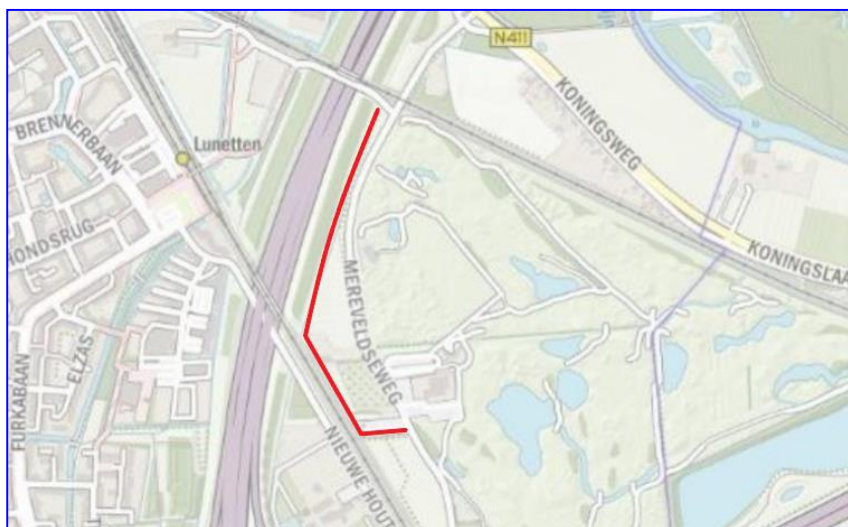
Onderstaande groenvisie is een leidraad voor de vereniging. Nieuwe ontwikkelingen en wensen worden hieraan getoetst. Het beheerplan is een praktische uitwerking op basis van deze visie en gaat uit van de bestaande situatie. Zowel groenvisie als beheerplan zijn adviserend en niet bindend.

visie in hoofdlijnen :

- ecologisch tuinieren als leidraad
- ecologische stapsteen koesteren
- landschap leesbaar houden: stroomrug, restgeulen, hoogstam
- rustpunt in dynamische stadsrand behouden
- mogelijkheden voor (beperkt) recreatief medegebruik

visie verder uitgewerkt :

- noordelijke zone = ecologisch zwaartepunt (gradiënt/zon/rust) -> verder versterken
- westelijke zone = landschappelijk zwaartepunt (relict, zicht, buffer) -> verder versterken
- beheer zo veel mogelijk extensief, indien mogelijk en zinvol
- behoud oude fruitbomen en verder aanvullen, mede ter vervanging
- stimuleren hagen en (doornige en dichte) struweellinten
- gerichte faunavoorzieningen, gesitueerd op de juiste plek
- boomzorg voortzetten, keuzen maken in boomlaag
- variatie in struiklaag en aansluitende zoom t.b.v. natuur (nest en voedselplaats)
- via gemeente stimuleren van aanpassing omgeving: fruitbomen en doornstruweel
- voorbeeldfunctie: geen verharding, duurzame stadslandbouw, versterken biodiversiteit
- recreatief voetpad via westrand langs boomgaard, aansluitend op Mereveldse weg (zoals reeds in 1978 opgenomen in de plannen)
- educatie vanaf voetpad gericht op oude fruitrassen en natuurgericht beheer

Mogelijkheid van recreatief medegebruik via voetpad langs A27 en spoorlijn

beheereenheden 1-18 (bron ondergrond: Gemeente Utrecht)

1	entree en parkeren
2	voorterrein (verder te ontwikkelen gebied)
3	graspaden
4	werkschuur
5	bijenstal en omgeving
6	centraal grasveld
7	greppel
8	meidoornhaag
9	grasstrook zuid
10	boomgaard
11	natuurstrook
12	paddenpoel
13	notengaad
14	ruigte spoorlijn (westrand)
15	bosstrook (noordrand)
16	haag (oostrand en zuidrand)
17	bomenrij (zuidrand)
18	tuinen

■ 5 beheereenheden - werkbladen

Het werkplan bestaat uit 18 beheereenheden met bijbehorende werkbladen. Voor elke eenheid wordt aan de hand van een vaste volgorde een aantal aspecten beschreven. Hieronder wordt aan de hand van de tabelopbouw het werkplan uitgelegd. Samen met de jaarplanner (hoofddruk 6) en de bijlagen vormen de werkbladen het praktische deel van het beheerplan waarmee beheer en aanpassing van het tuinenpark kunnen worden aangestuurd.

De op de werkbladen genoemde werkzaamheden (werk 1, 2 en 3) zijn zowel de bestaande beheerwerkzaamheden, als ook het beheer dat hoort bij de aanbevolen veranderingen, waaronder eenmalige maatregelen die extra beheer met zich meebrengen

1-18	Beheereenheid
ambitie	3 niveaus: (1) natuur beheer primair gericht op vergroten natuurwaarde (2) landschap beheer primair gericht op behoud landschappelijke waarde (3) functioneel beheer primair gericht op gebruik
kenschets	begroeiing per vegetatielaag (boomlaag, struiklaag, kruid/ruigtelaag, grasland) vaste elementen (opstallen, meubilair, verharding) overige bijzonderheden
natuur	huidige natuurwaarden en potenties
analyse	knelpunten en wensen
	kansen, mogelijkheden en aanbevelingen
streefbeeld	gewenst beeld dat uiterlijk rond 2030 bereikt kan worden
werk 1	werkzaamheden waarvoor vakkennis nodig is (vaak eenmalig/ weinig frequent)
werk 2	werkzaamheden waarvoor enige vakkennis/ervaring of begeleiding nodig is
werk 3	werk dat weinig eisen stelt aan kennis/ervaring (meestal repeterend)
planning	prioriteit van uitvoering van aanpassing

1	entree en parkeren
ambitie 3	functioneel
kenschets	parkeer- en laad/losplek voor beperkt aantal auto's (overcapaciteit) tijdelijk depot voor mest en andere materialen in onderlaag ligt puin, later aangevuld met grint oude peer op perceelsgrens (ca 1950) gemengde haag (zie eenheid 16) toegangshek afsluitbaar
natuur	algemene waarden
analyse	halfverharding voldoet goed, geen stagnatie water of kuilen aansluiting met asfalt Mereveldse weg is kwetsbaar (beperkte en gerichte) openstelling past in 'recreatief medegebruik' filosofie maar vandalisme en veiligheid zijn belangrijke aandachtspunten !
	welkomstbord(je) met beknopte informatie over vereniging, contact/meldpunt beperkte openstelling (toegangsvoorwaarden, regels, educatieve route met infopunten annex QR-codes, eenrichting sluitende hekken) optioneel is folderkastje
streefbeeld	door hagen en bomenrijen omgeven multifunctionele open ruimte niet groter dan nodig en geen asfalt of bestrating recreatief medegebruik beperkt (route via fruitbomen en bosstrook)
werk 1	egaliseren en kuilen vullen met steenslag indien nodig aanplanten rij peren naast oude peer welkomstbord, folderbakje/QR-code met informatie, paaltjes verplaatsen ingang (i.s.m. aanpak van eenheid 2) verkleinen parkeergedeelte (i.s.m. aanpak van eenheid 2)
werk 2	snoeien peren controleren hekwerk en hang- en sluitwerk
werk 3	bemesten peren maaien randen langs opgaande begroeiing uitsteken/uitmaaien woekerende planten en invasieve exoten
planning	informatie- en toegangsvoorzieningen treffen, moment is afhankelijk van passende financiering (recreatief medegebruik gemeente)

2	voorterrein : verder te ontwikkelen gebied
ambitie 3	functioneel
kenschets	Tot ca. 2002 min of meer verwilderd stuk grond dat tot ca. 1980 in gebruik was als tuin bij de woning die voor de onteigening t.b.v. de A27 vooraan langs de Mereveldseweg stond. Rond 2003 vrijgemaakt van bramen etc. tot 2021 gebruikt als privé-tuin, grotendeels bestaande uit grasveld (soortenarm) imposante schietwilg in noordwesthoek (1949) met vertakking vanaf 4,5 m 2 oude appelbomen met holten (Tydeman's Early), 1 jonge pruim (Opal) 2 oude vlier enkele knotwilgen in greppel noordzijde oude taxushaag als begrenzing met grond/mestplaats gebied omsloten door hekwerk, oude heg en greppel (braamruigte)
natuur	struweelvogels, boomvogels, zoogdieren, vleermuizen (foerageergebied)
analyse	gebied sinds 2021 weer ter beschikking aan vereniging waterafvoer via greppel geblokkeerd aan spoorzijde (duiker vol puin) sterke verbraming vanuit greppel
	gebied kan heel goed betrokken worden bij complex daarbij uitgaande van extra moestuinen én extra bijdrage aan natuur- en landschapswaarde én bijdrage aan recreatief medegebruik
streefbeeld	in noordelijke strook liggen 10 nieuwe moestuinpercelen van 40 m ² visueel en fysiek verbonden met het hoofdcomplex middels doorgang over sloot/greppel, tussen de bomen door in zuidelijke strook loopt hoofdontsluiting, waarlangs een rij fruitbomen sloot noordzijde weer zichtbaar en watervoerend, enkele knotwilgen sloot verbreedt zich richting spoor tot plas-dras gebied met ruigte oude haag zuidzijde met enkele overstaande oude meidoorn en vlier
werk 1	frequente boomcontrole oude schietwilg herstelsnoei/verzorgingssnoei (niet kandelaberen) schietwilg verwijderen braam en uitgraven greppel t.b.v. waterafvoer half-verharding t.b.v. hoofdontsluiting (3 m breed), duiker + dammetje aanplant rij hoogstam fruitbomen nieuw toegangshek (breed hek voor voertuigen en klein hek i.v.m. voetpad) uitzetten en begrenzen nieuwe moestuinpercelen (hekje / haag) randen: maaien met maai balk en afvoeren (hooigazon = voorjaarsweide)
werk 2	haag en hekwerk: zie eenheid 16 snoeien fruitbomen / herstelsnoei oude exemplaren knotten wilgen in greppel randen: uitsteken/uitmaaien woekerende planten en invasieve exoten
werk 3	bemesten fruitbomen
planning	zodra overeenstemming plan en financiering kan uitvoering gestart worden

3	graspaden
ambitie 3	functioneel
kenschets	graspaden met kort gehouden, dichte grasmatten verspreid door het terrein staan 5 pompen (grondwater)
natuur	migratieroutes zoogdieren
analyse	gras wordt met mulchmaaier kort gehouden, waarbij het gras tot hele fijne snippers wordt vernalen en terug op de grasmatten wordt geblazen voordelen: geen afvoer nodig, dichte grasmatten, voedingstoffen circuleren nadelen: weinig diversiteit, mulchen gaat alleen als gras kort en droog is om klonten te voorkomen; als het gras te lang staat moet maaiwerk worden ingezet geen knelpunten graspaden zoals waterstagnatie of kuilen; wel enige uitholling maar dat is geen probleem pompen vriezen regelmatig stuk in winter
	bij voldoende breedte kunnen aan de randen bloeiende graslandplanten worden gestimuleerd (spontane vestiging, inzaaien/inplanten) deze plekken overslaan met maaien
streefbeeld	goed begaanbare graspaden zonder kuilen, waterstagnatie of kale plekken met op bredere delen ruimte voor bloeiende graslandplanten van kleigrond (zoals brunel, wilde margriet, pinksterbloem, knoopkruid)
werk 1	
werk 2	inpakken pompen tegen bevrozing controleren pompen, waar nodig reparatie of vervanging egaliseren en waar nodig opvullen kuilen en uithollingen inzaaien/inplanten heemsoorten langs randen
werk 3	maaien met mulchmaaier bij voldoende breedte randen overslaan (bij laatste maaibeurt met maaiwerk) uitsteken/uitmaaien woekerende planten en invasieve exoten
planning	geen grote veranderingen; regulier beheer voortzetten

4	werkschuur
ambitie 3	functioneel
kenschets	houten schuur met pannendak omgeven door grasland en perenbomen (zie eenheid 6) houten picknicktafel
natuur	vogels, zoogdieren
analyse	schuur voldoet als opslagplaats voor materieel en materiaal er is geen sanitair, geen riool, geen elektriciteit en geen regenwateropvang de locatie is inbraak- en vandalisme gevoelig nestelvoorzieningen ontbreken
	een waterloos composttoilet sanitair (bv: nonolet) is een duurzame oplossing met goede uitleg vergroot je kans op navolging elders NB: voorkeursalternatief is sanitair bij eenheid 15 i.v.m. aansluiting op riool dak kan worden omgevormd tot groen (sedum)dak , maar is vrij steil
streefbeeld	een aangename en inspirerende plek waar centrale voorzieningen samenkomen, voorzien van ruime (nest)mogelijkheden voor vogels aan zuidzijde brede overstek met lange bank tegel gevel
werk 1	schuur bij groot onderhoud verduurzamen kleine zonnepaneel op dak voor gericht gebruik
werk 2	groot onderhoud van schuur en waar nodig reparatie controleren op lekkages controle en onderhoud hang- en sluitwerk mussen/spreeuwenkasten ophangen (let op juiste positie)
werk 3	schoonmaken (en waar nodig repareren) nestkasten schoonmaken (en waar nodig repareren) gereedschap onderhouden en indien nodig reparatie picknicktafel
planning	bij aanleiding voorgestelde aanpassingen en voorzieningen treffen

5	bijenstal en omgeving
ambitie 3	functioneel
kenschets	bijenstal en omgeving bijenstal wordt gehuurd door imker wilgen in knotvorm achter de stal (3x) (geknot in 2018/19) ramblers en andere rozen centrale hoop voor doornig snoeihout
natuur	honingbijen, insecten, kleine zoogdieren
analyse	er zijn geen knelpunten bijen hebben vrije uitvliegmogelijkheid naar oosten wilgen in de omgeving voorzien in nectarbehoefte vroege voorjaar geen regenwater opvang
	begroeiing rondom maar ook verder in het gebied kan verder worden afgestemd op aanbod nectar/pollen dak kan worden omgevormd tot groen (sedum)dak
streefbeeld	kleinschalige bijenstal die naadloos aansluit op omgeving, bestaande uit bloemakkerkje en wilgen, rijk aan nectar/pollen, wat geldt voor gele tuinenpark
werk 1	voor hele park: bij aanplant bomen en struiken kiezen voor soorten met hoog aanbod nectar/pollen (voor sortimentkeuze: zie bijlage 3 en 4) aanleg groen (sedum)dak
werk 2	regulier onderhoud van stal en waar nodig reparatie aanleggen wilgenvlechtwerk ter begrenzing bloemakker cultiveren/omspitten akkertje inzaaien bloemakker met geschikte drachtplant i.o.m. imker maaien en afvoeren knotten wilgen
werk 3	aanvullen en herstellen wilgenvlechtwerk
planning	bij aanleiding voorgestelde aanpassingen en voorzieningen treffen

6	centraal grasveld
ambitie 3	functioneel
kenschets	grasveld met kort gehouden, dichte grasmatten, aansluitend op graspaden verspreid staande oude peren (vermoedelijk daterend uit circa 1950) houten bankje
natuur	algemene graslandplanten, vlinders
analyse	gras wordt met mulchmaaier kort gehouden, waarbij het gras tot hele fijne snippers wordt vermalen en terug op de grasmatten wordt geblazen voordelen: geen afvoer nodig, dichte grasmatten, voedingsstoffen circuleren nadelen: weinig diversiteit, mulchen gaat alleen als gras kort en droog is om klonten te voorkomen; als het gras te lang staat moet maaibalk worden ingezet geen knelpunten zoals waterstagnatie of kuilen
	bij voldoende breedte kunnen aan de randen bloeiende graslandplanten worden gestimuleerd (spontane vestiging, inzaaien kale plekken, planten) deze plekken overslaan met maaien
streefbeeld	goed begaanbaar gras zonder kuilen, waterstagnatie of kale plekken met op bredere delen ruimte voor bloeiende graslandplanten van kleigrond (zoals brunel, wilde margriet, pinksterbloem, knoopkruid)
werk 1	boomcontrole oude peren indien nodig herstelbeheer/verzorgingssnoei
werk 2	snoeien peren
werk 3	maaien met mulchmaaier bij voldoende breedte randen overslaan (bij laatste maaibeurt met balkmaaier) bemesten fruitbomen uitsteken/uitmaaien woekerende planten en invasieve exoten onderhouden en indien nodig reparatie bankje en planken
planning	vooral nog regulier beheer voortzetten zie overigens eenheid 7 !

7	greppel
ambitie 1	functioneel -> natuur
kenschets	75 cm brede en 75 cm diepe, tijdelijk watervoerende greppel aan zuidzijde sluit greppel aan op ondergrondse pijp enkele prunus en wilg langs greppel (door aangrenzende leden onderhouden) vlonderplanken als bruggetjes
natuur	migratiezone amfibieën, ringslang, kleine zoogdieren, algemene moerasplanten
analyse	sinds de aanleg van de poel lijkt water vooral noordwaarts af te vloeien greppel staat normaal droog, alleen bij langdurige regen staat de greppel er zijn geen knelpunten, geen verstoppingen
	de naastliggende 6 m brede grasstrook (eenheid 6) heeft weinig toegevoegde waarde, deze kan benut worden om de greppel te verbreden tot smalle moerasstrook met een verdiept gedeelte waarbij een oever flauw is (graszijde) en de andere steil (tuinzijde), dit om voldoende diepte te kunnen maken
streefbeeld	goed herkenbare (verbrede) greppel omgeven door bloemrijke moeraszone, ecologisch verbonden met de poel, waterafvoerende functie voldoet goed
werk 1	verbreden greppel (uitgraven) bij voldoende breedte; aanplant van enkele grauwe wilg
werk 2	baggeren schonen wilgen afzetten, gefaseerd controleren overkluizing en indien nodig doorspuiten
werk 3	uitsteken/uitmaaien woekerende planten en invasieve exoten maaien oevertuig, gefaseerd
planning	deze grote aanpassing vraagt goede voorbereiding en aparte financiering

8	meidoornhaag
ambitie 2	landschap
kenschets	meidoornhaag begrenst aan west – en zuidzijde de tuinen zuidelijk deel is 80 cm, noordelijk deel is 40-50 cm
natuur	migratiezone en schuilplaats kleine zoogdieren waaronder egel; nest- en schuilplaats struweelvogels
analyse	opslag van (verwilderde) braam en vlier is ongewenst de haag is sterk aan t verhouten; de onderzijde wordt kaal en open en de bovenzijde is sterk verdicht (gevolg van snoeien) de haag is niet op gelijke hoogte gesnoeid
	hoewel ecologisch wenselijk lijkt het beter niet om te vormen tot gemengde haag vanwege onderhoud en de ligging naast de tuinen de haag heeft een geleidende en windkerende functie, vanuit de laatste functie kan de hoogte beter op 80-100 cm gehouden worden (gelijk aan gaas)
streefbeeld	Een vrij strak gevormde dichte haag van min of meer gelijke hoogte en breedte de haag heeft een geleidende (visuele), ecologische en windkerende functie
werk 1	
werk 2	verjongen haag: laag afzetten en vrij houden van hoog gras/ruigte aanleggen en regelmatig herstellen egelhutjes van wilgentenen en blad
werk 3	snoeien haag (2/1) uitsteken/uitmaaien woekerende planten en invasieve exoten
planning	geen grote veranderingen; regulier beheer voortzetten

9	grasstrook zuid
ambitie 2	landschap
kenschets	grasstrook aansluitend op graspaden rij fruitbomen van verschillende soort, ras en leeftijd 6 appel en 3 peer (vanaf 1970), 1 zoete kers (1955), 1 wilde pruim (1970 ?)
natuur	zoogdieren , foerageergebied vogels en vleermuizen
analyse	greppel (niet op legger) watert af op spoorloot Prorail; veel opslag in en rond deze greppel (achter hek), mogelijk knelpunt bij afwatering oprukkende ruigte en (braam)opslag vanuit eenheid 2 vrij schaduwrijk, waardoor langdurig vochtig gras wordt geklepeld, wat niet zeer natuurvriendelijk is, maar als voordeel heeft dat het minder arbeidsintensief is
	schaduw en vochtige voedselrijk kleibodem beperken mogelijkheden voor de ontwikkeling van soortenrijk grasland, maar een bloemrijke zoom is wel mogelijk vooral inzetten op behoud en herstel hoogstamfruit, oude streekassen oostelijke strook kan worden benut voor aanleg van starterstuintjes van 20 m2
streefbeeld	een rij van in vorm gesnoeide (deels oude en karakteristieke) fruitbomen van verschillende soort en ras kleinfruit en/of een hooigazon met een in voorjaar uitgemaaid graspad
werk 1	aanplanten fruitbomen bij uitval
werk 2	maaien met maaibalk en afvoeren (hooigazon = voorjaarsweide) snoeien fruitbomen (kers en pruim uitgezonderd)
werk 3	pad uitmaaien met mulchmaaier bemesten fruitbomen uitsteken/uitmaaien woekerende planten en invasieve exoten
planning	omvormen graslandbeheer kan per direct verder voortzetten regulier onderhoud

10	boomgaard
ambitie 2	landschap
kenschets	boomgaard met hoogstam fruitbomen van verschillende soort, ras en leeftijd het gehele perceel van het tuinenpark was vroeger een boomgaard (vanaf circa 1950), waarvan de peren zijn overgebleven aangeplant vanaf 1980 met o.a. Groninger kroon, sterappel, onderhoud door professionele leden (zomer- en wintersnoei enten) een op 4 m hoogte getopte zomereik is laatste van groep van 4 (circa 1990)
natuur	boomvogels, foerageergebied vogels (vooral groene specht, lijsterachtigen), foerageergebied vleermuizen
analyse	eik geeft schaduw en is getopt en gesnoeid, de boom past niet goed in het beeld en zal bij niets doen een knelpunt vormen gras is de laatste 20 jaar geklepeld, wat niet zeer natuurvriendelijk is, maar als voordeel heeft dat het minder arbeidsintensief is in 2020 is begonnen met opnieuw maaien met de maaibalk en afvoeren van het maaisel (deels als voer voor de paarden van de maaier)
	goede mogelijkheden om over te stappen op hooilandbeheer met als tussenstap hooigazon ('voorjaarsweide') deze strook kan worden benut voor aanleg van extra tuinen
streefbeeld	een boomgaard van in vorm gesnoeide (deels oude en karakteristieke) fruitbomen van verschillende soort en ras, waaronder een bloemrijk grasland met daarin een uitgemaaid graspad recreatief voetpad langs eenheid 14
werk 1	eik omvormen tot knot of kappen (in beide gevallen is kapvergunning nodig !) aanplanten fruitbomen bij uitval en op open plaatsen
werk 2	maaien met maaibalk en afvoeren (hooilandbeheer) snoeien fruitbomen ophangen nestkasten voor spreeuw, bonte vliegenvanger, steenuil
werk 3	schoonmaken (en waar nodig repareren) nestkasten uitsteken/uitmaaien woekerende planten en invasieve exoten bemesten fruitbomen pad uitmaaien met mulchmaaier
planning	omvormen graslandbeheer kan per direct verder voortzetten regulier onderhoud

11	natuurstrook
ambitie 1	natuur
kenschets	heuvel en omgeving vanaf bijenstal tot composthopen gedeeltelijk op zuiden gericht en daardoor zonnig geen struiken of bomen, uitgezonderd één zomereik (circa 1985)
natuur	flora van zoom- en graslandvegetaties, foerageergebied vogels en kleine zoogdieren, insecten m.n. wilde bijen, vlinders
analyse	bodem is voedselrijk (doordat heuvel is aangevuld met compost) en dat maakt dat verschraling door maaien en afvoeren lang kan duren klepelen zal een soortenarme vegetatie in stand houden eik geeft steeds meer schaduw en past niet in beeld
	maaien en afvoeren zal uiteindelijk tot meer diversiteit leiden, te beginnen op meest kansrijke plaatsen (letten op spontane vegetatie)
streefbeeld	soortenrijke en bloemrijke zoomvegetatie met volop ruimte voor insecten (bijen, kevers, dagvlinders)
werk 1	kale plekken maken en inzaaien met inheems mengsel van krachtige en op rijkere grond groeiende soorten (margriet, beemdooievaarsbek, beemdkroon, wilde peen, knoopkruid, rode klaver, glad walstro etc..) bouwen bijenmuur gecombineerd met zand/leemhoop bouwen broedruiter
werk 2	maaien met maaibalk of (bij voorkeur) met zeis, maaisel afvoeren let op: kwetsbare/bijzondere flora markeren (om beschadigen bij beheer of betreden te voorkomen)
werk 3	uitsteken/uitmaaien woekerende planten en invasieve exoten pad naar bosstrook uitmaaien met mulchmaaier
planning	omvormen graslandbeheer kan per direct dat geldt ook voor faunavoorzieningen (zodra werkgroepje dit wil opstarten)

12	paddenpoel
ambitie 1	natuur
kenschets	poel en omgeving (gegraven in 2016) klein poeltje tussen poel en schuur (op folie) 3 wilgen rondom de poel (gele wilg salix alba 'chermesina')
natuur	spontane ontwikkeling oever- en water vegetatie (sterrekroos, lisdodde, bosbies) gewone pad, bruine kikker, kleine watersalamander, libellen, ringslang, ijsvogel drinkplaats zoogdieren en vogels wilde bijen en graafwespen in kale plekken van op zuiden geëxponeerde talud
analyse	verlanding is waardevol, maar wees alert op dichtgroeien
	natuurlijk waterpeil volgt grondwater, zelfs bij droge zomer nog water voerend langs de noordrand is beperkt plaats voor struweel, bv grauwe wilg of sporkehout (voorkeur voor dichte struikopbouw i.v.m. schuilplaats vogels)
streefbeeld	zonnige poel met gevarieerde vegetatie (goed evenwicht tussen ondergedoken en drijfbladvegetatie), voldoende open water (30% nazomer) er is een ondiep snel opwarmend deel en een diep deel langs oever hogere verlandingsvegetatie (maximaal 30%) en een korte vegetatie met kale plekken (70%) de poel wordt aan de noordzijde omgeven door steilrand en laag struweel
werk 1	baggeren schonen aanplant struikvormers in oever (noordzijde) (voor sortimentkeuze: zie bijlage 3 en 4)
werk 2	knotten wilgen, gefaseerd (is in 2018/19 gedaan) struiken snoeien, compact en dicht houden struiken afzetten, gefaseerd maaien oeverruigte, gefaseerd deel van de oever afplaggen zodat hier lage vegetatie blijft stamhout afkanten, gaten boren en op zuiden geëxponeerd talud leggen
werk 3	uitsteken/uitmaaien woekerende planten en invasieve exoten afsteken vergraste delen van steilrand om kale plekken te behouden voor wilde bijen en graafwespen
planning	geen grote veranderingen; regulier beheer voortzetten

13	notenggaard
ambitie 2	landschap
kenschets	4 walnoten (twee van circa 1985, één verplant vanuit een tuintje in 2000, en één nog recenter aangeplant) hieronder vrij soortenarm voedselrijk grasland met veel gele en gevlekte dovenetel en her en der kraailook composthoop bestaande uit twee vakken: oude en jonge compost snoeihout wordt elders verwerkt in takkenrillen (eenheid 15)
natuur	boomvogels, foerageergebied vleermuizen kans op ringslang in composthopen
analyse	compostplaats is weinig afgebakend
	schapenhek of wilgenvlechtwerk als begrenzing past goed in beeld
streefbeeld	notenboomgaardje met bloemrijk grasland en uitgemaaid paadje richting compostplaats, compostplaats afgegrensd door wilgenvlechtwerk
werk 1	boomcontrole indien nodig herstelbeheer/verzorgingssnoei
werk 2	aanleg wilgenvlechtwerk ter begrenzing compostplaats maaien als hooigazon met maai balk, maaisel afvoeren ophangen nestkasten bonte vliegenvanger, mezen, spreeuw
werk 3	schoonmaken (en waar nodig repareren) nestkasten aanvullen en herstellen wilgenvlechtwerk uitsteken/uitmaaien woekerende planten en invasieve exoten pad uitmaaien met mulchmaaiër composthoop regelmatig omzetten
planning	geen grote veranderingen; regulier beheer voortzetten

14	ruigte spoorlijn (westrand)
ambitie 1	natuur
kenschets	ruigte met o.a. riet en hoge grassen vanuit de oever spoorloot broeihopen voor ringslang worden opgebouwd uit maaisel achter hek: sloot met riet en spontane opslag zwarte els (prorail)
natuur	leefgebied ringslang, migratiezone zoogdieren en amfibieën bij afgestemd hooilandbeheer: orchideeën , pinksterbloem, oranjetipje,
analyse	riet en braam vanuit slootoever kan overlast geven maar is door maaibeheer onder controle te houden
	deze kansrijke zone mist (doorn) struweel, dat kan beste aan noordzijde in 3 m brede zone aansluitend op bosstrook (eenheid 15) dicht bij de spoorloot zijn broeihopen voor de ringslang kansrijk
streefbeeld	ruigte met riet en hoge kruiden, geleidelijk overgaand in laag doornstruweel (met o.a. sleedoorn, hondsroos en meidoorn) dat aansluit op de bosrand van eenheid 15
werk 1	aanplanten doornstruweel in 3 m brede strook vanaf hek (voor sortimentkeuze: zie bijlage 3 en 4)
werk 2	aanleg wilgenvlechtwerk en wilgenbundels tegen hek (schuilplek) bouwen broeihoop ringslang
werk 3	struweel/ruigte in toom gehouden door maaibeheer in eenheid 10 aanvullen en herstellen wilgenvlechtwerk afzetten struweel indien te houtig
planning	aanplanten en omvormen beheer kan per direct dat geldt ook voor faunavoorzieningen (zodra werkgroepje dit wil opstarten)

15	bosstrook (noordrand)
ambitie 1	Natuur + toiletvoorziening
kenschets	6-8 m brede houtsingel bestaande uit boomlaag en struiklaag boomlaag: vooral zomereik met hoge kronen, enkele esdoorn struiklaag: vooral hazelaar aan zuidrand en meidoorn aan noordrand, plaatselijk ook vogelkers, spontaan vlier kruidlaag: gele dovenetel, fluitenkruid, dagkoekoeksbloem, vingerhoedskruid, daslook, aronskelk, lievevrouwebedstro, lelietje van dalen diverse faunavoorzieningen (stobbenhopen, houtstapels, rillen langs hek) bospaadje uitgeharkt met houtsnippers als onderlaag Op het aangrenzende terrein bevindt zich een verzamelrioolput, met daarin een perspomp voor het doorpompen naar de hoofdleiding aan de Mereveldseweg. De put heeft een nog onbenut aanvoerpunt voor rioolwater
natuur	foerageergebied vleermuizen, boomvogels , kleine zoogdieren en struweelvogels in takkenrillen, mogelijk jaarrond beschermde nesten of verblijfplaatsen in boomholten landbiotoop amfibieën, ringslang (in houtstapels, stobben, holten)
analyse	aanplant is nogal dicht waardoor hoge kronen van eik en meidoorn kerstbomenbosje is aardig bedoeld, maar past niet in beeld, als wintergroene beplanting zou taxus en liguster kunnen worden gebruikt (ter aanvullingen of vervanging) houtsnippers werken verruiging langs het bospaadje in de hand vlier en braam verschijnen spontaan maar zijn ongewenst stinzenplanten uitgeplant maar deze redden het vaak niet door konijnenvraat (boerenkrokus, daslook, narcis, bosanemoon, winterakoniet)
	door de stakige meidoorns te toppen ontstaat er breedtegroei en een lagere struiklaag, deze lagere struiklaag kan aan de zonnige zuidzijde verder aangevuld met bv sporkehout (langdurig nectar, waardplant) en krent (bessen, fraai beeld); plaatselijk kan een groep taxus (beschutting, nestplaats) en incidenteel boswilg of grauwe wilg (vroeg nectar) worden toegepast
streefbeeld	natuurlijke bosstrook met een goede gelaagdheid, waarbij de struiklaag bestaat uit een diversiteit aan soorten met hoge ecologische en visuele waarden, maar ook een gebruikswaarde hebben (voedselbos) aanvulling met bv gele kornoelje, krent en sporkehout in het voorjaar een tapijt van stinzenplanten langs het bospaadje toiletvoorziening, zo dicht mogelijk bij aanvoerpunt riool spoelwater zou kunnen worden verkregen door de opvang van regenwater en/of grondwater via een extra put/zwengelpomp
werk 1	boomcontrole indien nodig herstelbeheer/verzorgingssnoei dunnen boomlaag op zwakste eiken (let op: kapvergunning) aanplanten met struikvormers en kerstbomenbosje omvormen (voor sortimentkeuze: zie bijlage 3 en 4) aanleg toilet met aansluiting op bestaande rioolput

werk 2	ophangen nestkasten voor o.a. koolmees, pimpelmees, boomkruiper ophangen van vleermuiskasten (in 2 clusters) aanplant stinzenplanten, eerste jaren beschermen tegen vraat aanleggen en regelmatig herstellen egelhutjes van wilgentenen en blad snoeien struiken afzetten hazelaar, gefaseerd (-> 2017 laatste maal) let op: kwetsbare/bijzondere flora markeren (om beschadigen bij beheer of betreden te voorkomen)
werk 3	schoonmaken (en waar nodig repareren) nestkasten blad verwijderen in voorjaar op plaatsen met stinzenplanten bospaadje onderhouden/vrijmaken/markeren met stamhout snoei- en afgewaaid takhout in takkenrillen stamhout op houtstapels leggen (zonnige expositie) uitsteken/uitmaaien woekerende planten en invasieve exoten
planning	aanplanten en omvormen beheer kan per direct dat geldt ook voor faunavoorzieningen (zodra werkgroepje dit wil opstarten)

16	haag (ostrand en zuidrand)
ambitie 2	landschap
kenschets	haag van voornamelijk meidoorn oost tussen hekwerk en Mereveldse weg hagen van meidoorn en beuk langs perceelgrens entree hagen zijn geplant op perceelgrens; vereniging verantwoordelijk voor beheer langs Mereveldse weg staan beuken en enkele Hollandse linde (1999); deze vallen onder gemeentelijk beheer
natuur	migratieroute en schuilplaats voor kleine zoogdieren en vogels
analyse	opschot van (verwilderde) braam en vlier is ongewenst de haag is sterk aan t verhouten; de onderzijde wordt kaal en open en de bovenzijde is sterk verdicht (gevolg van snoeien)
streefbeeld	Een vrij strak gevormde dichte haag van min of meer gelijke hoogte en breedte de haag heeft vooral een geleidende (visuele) functie
werk 1	
werk 2	verjongen haag, laag afzetten en vrij houden van hoog gras/ruigte controleren hekwerk
werk 3	snoeien haag (1/1) uitsteken/uitmaaien woekerende planten en invasieve exoten bij de grond afsteken/snoeien opschot braam en vlier
planning	geen grote veranderingen; regulier beheer voortzetten

17	bomenrij (zuidrand)
ambitie 2	landschap
kenschets	rij van 4 bomen, van oost naar west: hollandse iep (1960), zomereik (1970), - zomereik (1960), schietwilg (1989) aan de westzijde: es, prunus, sleedoorn, hazelaar (grotendeels spontane opslag)
natuur	nestelboom voor diverse vogels, vanwege hoge vorken, klimop en mogelijk (jaarrond beschermde) nesten of verblijfplaatsen in boomholten boomvogels, foerageergebied vleermuizen
analyse	de bomen staan erg dicht op elkaar, de eik van 1970 is minst vitaal klimop is zeer waardevol en heeft meer positieve dan negatieve effecten, maar kan op den duur zorgen voor grote kans op windworp
	keuze maken binnen de boomgroep, waarbij kap van de dunste en minder vitale eik (1970) voor de hand ligt, waardoor ruimte aan de blijvers ook het omzetten van de wilg naar knot zorgt voor ruimte en voorkomt problemen (schaduw, takbreuk) in de toekomst, de schietwilg is gekandelaberd waardoor terugkerend arbeidsintensief werk de jonge es wordt snel groot en vormt een toekomstig knelpunt (slechte vorm, ziekte, schaduw, takbreuk) tussen parkeerplaats en tuinenpark is (beperkt) ruimte voor struweel
streefbeeld	een evenwichtige en markante hoog en breed uitgegroeide boomgroep, waaronder een dicht struweel op de grens van parkeerplaats en tuinen; de boomgroep heeft een gebiedsoverstijgende waarde
werk 1	boomcontrole, waarbij ook op klimop (in principe tolereren) (1/1) indien nodig herstelbeheer/verzorgingssnoei (in 2016/17 door Copijn) dunnen op zwakste eik (let op: kapvergunning) schietwilg omvormen tot knot (in 2 stappen) aanplanten met struikvormers (voor sortimentkeuze: zie bijlage 3 en 4)
werk 2	ophangen vleermuiskasten (groep) let op juiste positie jonge es (opslag) omvormen tot knot snoeien struiken takhout in smalle ril langs hekwerk verwerken
werk 3	schoonmaken (en waar nodig repareren) vleermuiskasten
planning	overwegend boomonderhoud, opgenomen in regulier onderhoud aanplanten en omvormen beheer kan per direct

18	tuinen
ambitie 3	functioneel
kenschets	65 min of meer rechthoekige tuinen van verschillende omvang overwegend gemengde tuinen met groenten, kleinfruit en bloemen geen gebruik van chemicaliën (kunstmest, gewasbescherming) wisselteelt en combinatieteelt tuinen zijn omgeven door gaas ter bescherming tegen konijnenvraat geen opstallen, kassen alleen van plastic en beperkt in omvang geen opgaande begroeiingen hoger dan 3 m
natuur	foerageergebied vogels, bijen, vlinders (nectar en pollen)
analyse	konijnenvraat is een blijvend probleem in 1985/86 en in 2000 is bodem- en grondwateronderzoek verricht: de bodem van de tuinen blijkt niet verontreinigd, evenmin het grondwater
	sommige tuinen hebben faunavoorzieningen en met eenvoudige middelen en beperkt ruimtebeslag kan dat verder uitgebouwd worden
streefbeeld	duurzaam onderhouden tuinen zonder tussenafscheidingsen en met diverse ecologische voorzieningen met vooral aandacht voor vergroting van de insectenrijkdom (de randen van het tuinenpark bieden voldoende mogelijkheden voor andere soortgroepen)
werk 1	
werk 2	
werk 3	controleren/repareren gaas bouwen bijenhoeven inzaaien bloemstroken met bijenmengsel uitsteken/uitmaaien woekerende planten en invasieve exoten
planning	geen grote veranderingen; regulier beheer voortzetten

6 jaarplanner

Onderstaande tabel geeft een compleet overzicht van beheer. Er wordt dus geen onderscheid gemaakt tussen bestaand, gepland of geadviseerd beheer.

1-18 eenheid	frequentie	wanneer
inrichten	1x = 1 x per jaar	voorkeursperiode
beheren	1-3x = 1 tot 3 x per jaar	periode geschikt
o = optioneel	1/3 = 1 x in de 3 jaar	periode niet geschikt

	inrichten	beheren	freq	wanneer	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
1 entree en parkeren																
	o	informatieve voorzieningen														
	o	planten fruitbomen (aanvullen)														
		egaliseren/opvullen	1/6													
		controleren/repareren hek	2x													
		snoeien fruitbomen	2x													
		bemesten fruitbomen	1x													
		maaïen en afvoeren randen	1x													
		bestrijden woekeraars	6x													
2 voorterrein: verder te ontwikkelen gebied																
	o	uitzetten percelen, frezen														
	o	planten fruitbomen (aanvullen)														
		boomcontrole	1x													
		herstelbeheer bomen	1/6													
		verzorgings snoei bomen	1/3													
		greppel uitgraven	1/12													
		snoeien fruitbomen	2x													
		bemesten fruitbomen	1x													
		maaïen en afvoeren randen	1x													
		bestrijden woekeraars	6x													
3 graspaden																
		pompen inpakken	1x													
		pompen controleren/repareren	1x													
		egaliseren/opvullen	1/3													
	o	inzaaien/inplanten	1/3													
		maaïen paden	16x													
		maaïen en afvoeren randen	1x													
		bestrijden woekeraars	6x													

[illegible]

	inrichten	beheren	freq	wanneer											
				jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
8 meidoornhaag															
	o	bouwen egelhutjes													
		verjongen haag	1/12												
		snoeien haag	2x												
	o	herstel egelhutjes	1/2												
		bestrijden woekeraars	6x												
9 grasstrook zuid															
	o	aanleg starterstuinjes													
		planten fruitbomen (aanvullen)													
		maaieren en afvoeren	8x												
		maaieren graspad	16x												
		snoeien fruitbomen	2x												
		bemesten fruitbomen	1x												
		bestrijden woekeraars	6x												
10 boomgaard															
	o	aanleg extra tuinen													
		planten fruitbomen (aanvullen)													
	o	kappen of omvormen eik													
	o	ophangen nestkasten													
		maaieren en afvoeren	2x												
		maaieren graspad	16x												
		snoeien fruitbomen	2x												
		bemesten fruitbomen	1x												
	o	controle/schoonmaken kasten	1x												
		bestrijden woekeraars	6x												
11 natuurstrook															
	o	kappen of omvormen eik													
	o	bouwen bijenmuur													
	o	bouwen broedruiter													
		maaieren en afvoeren	2x												
		maaieren graspad	16x												
		bestrijden woekeraars	6x												

		inrichten	beheren	freq	wanneer											
					jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
12 paddenpoel																
	o	planten struikvormers														
		baggeren	1/12													
		schonen	1/4													
		maaien oevertuig	1/2													
		afplaggen deel oever	1/2													
		knotten wilgen	1/2													
	o	snoeien struiken	1/3													
	o	afzetten struiken	1/6													
		bestrijden woekeraars	6x													
13 notengaard																
	o	wilgenvlechtwerk														
	o	ophangen nestkasten														
		boomcontrole	1x													
		herstelbeheer bomen	1/6													
		verzorgingsnoei bomen	1/3													
		maaien en afvoeren	8x													
		maaien graspad	16x													
	o	wilgenvlechtwerk herstellen	1/3													
	o	controle/schoonmaken kasten	1x													
		bestrijden woekeraars	6x													
		composthoppen omzetten														
14 ruigte spoorlijn (westrand)																
	o	wilgenvlechtwerk														
	o	planten struikvormers														
	o	bouwen broeihoop ringslang														
	o	afzetten struiken	1/6													
	o	broeihoop herstellen	1/1													
	o	wilgenvlechtwerk herstellen	1/3													

		inrichten	beheren	freq	wanneer											
					jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
12 paddenpoel																
	o	planten struikvormers														
		baggeren	1/12													
		schonen	1/4													
		maaien oevertuigte	1/2													
		afplaggen deel oever	1/2													
		knotten wilgen	1/2													
	o	snoeien struiken	1/3													
	o	afzetten struiken	1/6													
		bestrijden woekeraars	6x													
13 notengaard																
	o	wilgenplechtwerk														
	o	ophangen nestkasten														
		boomcontrole	1x													
		herstelbeheer bomen	1/6													
		verzorgingsnoei bomen	1/3													
		maaien en afvoeren	8x													
		maaien graspad	16x													
	o	wilgenplechtwerk herstellen	1/3													
	o	controle/schoonmaken kasten	1x													
		bestrijden woekeraars	6x													
		composthoppen omzetten														
14 ruigte spoorlijn (westrand)																
	o	wilgenplechtwerk														
	o	planten struikvormers														
	o	bouwen broeihoop ringslang														
	o	afzetten struiken	1/6													
	o	broeihoop herstellen	1/1													
	o	wilgenplechtwerk herstellen	1/3													
15 bosstrook (noordrand)																
	o	planten struikvormers														
	o	ophangen nestkasten														
	o	ophangen vleermuiskasten														
	o	planten stinzenplanten														
	o	bouwen egelhutjes														
	o	aanleg sanitair														

		inrichten	beheren		freq	wanneer											
						jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
15 bosstrook (noordrand)																	
			boomcontrole		1x												
			herstelbeheer bomen		1/6												
			verzorgingsnoei bomen		1/3												
			dunnen boomlaag		1/12												
			snoeien struiken		1/3												
			afzetten struiken		1/6												
			stamhout op stapels		1/3												
			takhout in rillen		1/3												
	o		herstel egelhutjes		1/2												
	o		controle/schoonmaken kasten		1x												
	o		blad verwijderen stinzen		1x												
			bestrijden woekeraars		6x												
			bospaadje onderhouden		3x												
16 haag (ostrand en zuidrand)																	
			controleren/repareren hek		2x												
			verjongen haag		1/12												
			snoeien haag		1x												
			bestrijden woekeraars		6x												
17 bomerij (zuidrand)																	
			omvormen wilg tot knot stapsgewijs														
			kappen zwakste eik														
			omvormen es tot knot														
	o		planten struikvormers														
	o		ophangen nestkasten														
	o		ophangen vleermuiskasten														
			boomcontrole		1x												
			herstelbeheer bomen		1/6												
			verzorgingsnoei bomen		1/3												
	o		snoeien struiken		1/3												
	o		takhout in rillen		1/3												
	o		controle/schoonmaken kasten		1x												
			bestrijden woekeraars		6x												
18 tuinen																	
	o		onderzoeken bodem														
	o		bouwen bijenhôtels														
	o		inzaaien bloemstroken		1x												
			bestrijden woekeraars		6x												
			controleren/repareren hek		2x												

■ 7 meerjarenplanner

beheerjaar (winter van ..)			19-20	20-21	21-22	22-23	23-24	24-25	25-26	26-27	27-28	28-29	29-30	30-31
eenheid	prio	aandachtspunt												
1	2	informatie												
2	1	faunavoorzieningen												
3	2	maaibeheer												
4	2	functioneren												
5	2	bijen												
6	2	maaibeheer												
7	3	waterafvoer												
8	1	snoei en herstel												
9	2	maaibeheer												
10	1	maaibeheer												
11	1	natuurkwaliteit												
12	2	waterkwaliteit												
13	2	boombeheer												
14	2	gradiënt												
15	1	struiklaag												
16	3	snoei en herstel												
17	1	boombeheer												
18	2	faunavoorzieningen												

Planning beheer voor het cyclisch beheer in de planperiode 2020-2030

- donkergrijs = groot onderhoud (bv dunnen, herstelbeheer bomen, afzetten struiken, bebouwing, paden, baggeren)
- lichtgrijs = cyclisch, niet jaarlijks beheer (bv verzorgingsbeheer bomen, snoeien en knotten)
- overig regulier beheer is jaarlijks en daarom niet in deze tabel weergegeven (zie beheerkalender)

deze tabel kan na overeenstemming voorgestelde beheer door bestuur worden ingevuld. De tabel zal jaarlijks moeten worden gecontroleerd en waar nodig bijgesteld (bijvoorbeeld bij opschuiven of overslaan van beheerronde)

■ 8 bijlagen

bijlage 1: overzicht beheermaatregelen

Een vast aantal beheermaatregelen komt steeds terug in wisselende combinaties en uitvoering op detailniveau, afhankelijk van de beheereenheid. Hieronder een korte opsomming met daarachter tussen haakjes de meest gehanteerde frequenties:

■ snoeien bomen	verzorgingssnoei en bij jonge bomen vormsnoei (1x /3 jr)
■ snoeien laan/randbomen	opsnoeien = opkronen (1x /6 jr)
■ snoeien fruit	vormsnoei (2x / jr)
■ snoeien opslag	verwijderen wortelopslag (1x / jr)
■ snoeien struiken	afzetten struiken om deze vitaal en dicht te houden (1x /3 jr)
■ snoeien heg	vormsnoei bij heg; begrenzen bij struweelhaag (1-2 x / jr)
■ selectief dunnen	toekomstbomen vrij stellen t.b.v. goede ontwikkeling (1x /6 jr)
■ knotten bomen	snoeien voor vorm of voor gebruik (1x /2-6 jr)
■ opslag struiken	verwijderen (1x /3 jr)
■ exoten, onkruid	verwijderen (2-5 x /jr)
■ aanplanten	aanvullen met inheemse soorten
■ maaien	gazon(15-20 x /jr); hooigazon (vanaf juli 6x/ jr); hooiland (2x/jr)
■ oeverbeheer	extensief maaien, gefaseerd (1x /2jr)
■ waterbeheer	schonen (1x 4-6 jr) en baggeren, gefaseerd (1x /10-12 jr)
■ blad ruimen	ruimen, afvoeren en composteren (2x / jr)

bijlage 2: faunakalender (Zorgplicht Wet natuurbescherming)

De volgende activiteiten dienen plaats te vinden buiten de kwetsbare perioden van de relevante soortgroep(en) :

vellen bomen
snoeien bomen
snoeien struiken
snoeien heggen en hagen
baggeren
schonen
maaien oever
maaien grasland
schoonmaken nestkasten
onderhoud overige faunavoorzieningen
onderhoud broeihoop

	j	f	m	a	m	j	j	a	s	o	n	d
Planten inheems												
Vleermuizen zomer/kraamverblijf												
Vleermuizen paarverblijf												
Vleermuizen winterverblijf												
Eekhoorn												
Marters overig												
Broedvogels												
Reptielen winter/foerageer												
Reptielen voortplantingsbiotoop												
Amfibieën land												
Amfibieën voortplantingsbiotoop												
Entomofauna												

		Soort(groep) minst kwetsbaar , werk mogelijk
		Soort(groep)kwetsbaar, werk beperkt mogelijk
		Soort(groep) zeer kwetsbaar, werk niet mogelijk

bijlage 3: vegetatietypen en soorten op rivierklei

Glanshaver-associatie (zonder waterstagnatie) ->

- > Associatie van Sleedoorn en Eenstijlige meidoorn
- > Essen-lepenbos
- > Eiken-Haagbeukenbos (eindstadium)

diverse verlandingsvegetaties (met waterstagnatie) ->

- > Associatie van grauwe wilg
- > Elzenzegge-Elzenbroek (eindstadium)

successiestadia en plantengemeenschappen op kleigronden (volgens Schaminee et al). Hieronder uitgewerkt op: fysische kenmerken, kenmerkende bomen, struiken en klimplanten (steeds in volgorde van presentie); de onderste rij geeft soorten die niet kenmerkend zijn maar wel toegepast kunnen worden.

Associatie van Sleedoorn en Eenstijlige meidoorn	Essen-lepenbos	Eiken-Haagbeukenbos	Associatie van Grauwe wilg	Elzenzegge-Elzenbroek
37Ab1	43Aa2	43Ab1	36Aa2	39Aa2
kleilig zelden overstroomd vochtig basisch voedselrijk	Kleilig zelden overstroomd vochtig basisch voedselrijk	klei of leem wisselend grondwaterinvloed vochtig basisch matig voedsel rijk	klei of veen grondwaterinvloed nat basisch matig voedselrijk	Veen of moerig grondwatergebonden nat basisch matig voedselrijk
es (opslag) zomereik (opslag)	es gewone esdoorn zomereik beuk zwarte els witte paardenkastanje	es zomereik haagbeuk zoete kers winterlinde	zwarte els (opslag) zachte berk (opslag)	zwarte els zachte berk zomereik
eenstijlige meidoorn hondsroos sleedoorn gewone vlier rode kornoelje wilde kardinaalsmuts wegedoorn	eenstijlige meidoorn gewone vlier vogelkers gladde iep (struik) aalbes wilde kardinaalsmuts hazelaar	hazelaar gewone vlier wilde lijsterbes eenstijlige meidoorn rode kornoelje aalbes hulst sporkehout rood peperboompje	grauwe wilg sporkehout geoorde wilg gewone braam	grauwe wilg zwarte bes wilde lijsterbes sporkehout gelderse roos
hop heggenrank bosrank	klimop	klimop bosrank		wilde kamperfoelie
spaanse aak krentenboompje wilde liguster egellantier kraagroos viltroos	spaanse aak boswilg	spaanse aak boswilg		

bijlage 4: sortimentwijzer bomen en struiken op rivierklei/zavel

	prioriteit kans	standplaats opmerkingen	ecologie	Beeld gebruik
bomen				
es	■■■	niet te nat	holten, bodem	hout, bladcompost
zwarte els	■■■	meest nat	zaden	hout
gladde iep (resistent) ²	■■	niet te nat	holten, waard	hout
zomereik	■■■	niet te nat	holten, eikels,	hout, herfst
kleinbladige linde	■■	vochtig	nectar, holten,	bloesem, geur,
schietwilg	■■	nat, als knot	nectar, schuil	vlechtakken
katwilg	■■	nat, als knot	nectar, schuil	vlechtakken
struiken bos->water				
grauwe wilg	■■■	zeer nat	schuil, nectar	katjes
spokehout	■■■	venig + nat	waardplant, veel	hout
Gelderse roos	■■	venig + nat	bes	bes (niet eetbaar),
wilde lijsterbes	■	veen	bes	herfst
zwarte bes	■	veen + nat	Bes	bes
struiken bos ->gras				
gewone vogelkers	■■■	licht	bes, nectar !	bestuiving, bloesem,
eenstijlige meidoorn	■■■	licht	bes, schuil	bloesem
hondsroos	■■■	droog + zon	bottel, schuil	bottel, bloem
sleedoorn	■■■	droog + zon	bes, schuil,	bes, bloesem
gewone vlier	■■	komt vanzelf	bes, nectar	bes, bloesem, geur
rode kornoelje	■	afleggers: let op!	nectar	Bloesem, rood
wilde kardinaalsmuts	■	afleggers: let op!	nectar	bes(niet eetbaar)
wegedoorn	■	droog	waard, nectar	bes (niet eetbaar)
aalbes	■■	licht	bes	bes
hazelaar	■■■	afzetten	noot, bodem+	noot, takken, herfst,
Struiken overig				
boswilg	■■■	licht + niet te nat	vroegste nectar !	katjes, vlechtakken
taxus	■■■	schaduw + droog	bes, schuil	wintergroen
hulst	■■	schaduw + droog	bes, schuil,	wintergroen
Spaanse aak ³	■■	ruimte + droog	Nectar	geel herfstblad
Krentenboom	■■■	licht	bes	bes, bloesem, herfst
mispel	■■	veel licht + droog	vrucht, nectar	vrucht, bloesem
kweeper	■	licht + droog	vrucht, nectar	vrucht, bloesem
braam	■	woekert sterk	vrucht, nectar	vrucht
framboos	■	woekert	vrucht, nectar	vrucht
gele kornoelje	■■■	licht	vrucht, nectar	vrucht, bloesem
veelbloemige roos	■■■	licht	bottel, nectar	bloesem, bottel
lianen				
wilde kamperfoelie	■■■	licht	waardplant, nectar	bloesem, geur
hop	■	woekert	waardplant	herfst
bosrank	■■	licht, droog	schuil, nectar	bloesem, herfst
klimop	■■	In boom: let op !	schuil, nectar, waard	wintergroen, herfst

² Ulmus 'laevis' of Ulmus glabra 'Doedens'

³ als struikvorm

keuze: tegengaan, tolereren of stimuleren?

tegengaan en vervangen ? (exoot)

- Amerikaanse vogelkers	woekert en domineert sterk
- Fijnspar	hoog, schaduw, droge en zure bodem
- zilverden	hoog, schaduw, droge en zure bodem
- larix	hoog, schaduw, droge en zure bodem
- robinia	sterke wortelopslag
- fluweelboom	sterke wortelopslag

tolereren en beperken ? (deel inheems, deel exoot)

- coniferen (divers)	schaduw, droge en zure bodem (positief: nest- /roestplaats)
- grove den	schaduw, droge en zure bodem (positief: zaden)
- ceder	schaduw, droge en zure bodem (positief: zaden)
- beuk	diepe schaduw, zure bodem (positief: zaden)
- berk	hoog, schaduw (positief: zaden als voedselbron)
- gewone esdoorn	zaailingen, domineert snel (positief: fraai herfstblad, goed strooisel)
- rode kornoelje	wortelopslag, domineert snel (positief: vruchten, herfstkleur)
- braam	wortelopslag, domineert snel (positief: bloei, nectar, vruchten)
- gewone vlier	spontaan op verrijkte plekken (positief: bloei, nectar, geur, vruchten)
- populier (meeste soorten)	hoog, schaduw, wortelopslag, massa katjes (positief: boomvorm)
- geoorde wilg	wortelopslag, domineert snel (positief: nectar)
- veldiep	wortelopslag, domineert snel (positief: zaden, goed strooisel)
- walnoot	schaduw, weinig tolerant (positief: noten)
- treurwilg	schaduw, groeit breed uit, niet inheems (positief: nestboom)

stimuleren en vrij stellen ? (inheems)

- zwarte els	boom, zaden, bodemvasthouder, bodemverbeteraar
- es	boom, holten, bodemvasthouder, lichte kroon, goed verterend blad
- haagbeuk	boom, holten, goed verterend blad
- zoete kers	boom, nectar, fraai voorjaars- en herfstbeeld
- gewone vogelkers	lage boom, vruchten, nectar, kruisbestuiving kersen
- boswilg	lage (knot-)boom, vroegste nectarbron bijen
- grauwe wilg	hoge struik, nectar, nest- en roestplaats
- schietwilg	hoge boom (vaak in knotvorm), nectar, goed strooisel, fraaie kroon
- hazelaar	hoge struik, bodemverbeteraar, noten
- Spaanse aak	lage boom, fraaie herfstkleur
- kleinbladige linde	boom, uitstekende bodemverbeteraar, nectar, bloei, geur
- taxus	struik, groeit langzaam, nest- en roestplaats, wintergroen
- eenstijlige meidoorn	struik / lage boom, nestplaats, vruchten, nectar, bloei
- sleedoorn	struik, nestplaats, vruchten, nectar
- hondsroos (e.a. rosaceae)	struik, vruchten, nectar
- krentenboompje	struik / lage boom, bloesem, vruchten, nectar, herfstkleur
- mispel	struik / lage boom, nectar, vruchten

bijlage 5: bronnen

ATV De Nijvere Pier -> www.atvnijverepier.nl/

AVVN -> avvn.nl

Berendsen H. J.A. (1982) de genese van het landschap in het zuiden van de provincie Utrecht

Bomenstichting -> www.bomenstichting.nl

Gemeente Utrecht (in uitvoering) Natuurwaardekaart

Gemeente Utrecht -bomenkaart -> www.utrecht.nl/wonen-en-leven/parken-en-groen/bomen/

Gemeente Utrecht - Overleg Volkstuinen Utrecht (OVU) -> www.tuiniereninutrecht.nl

Gemeente Utrecht (2007) Groenstructuurplan Gemeente Utrecht

Gemeente Utrecht (2011) Wijkgroenplan Zuid

Gemeente Utrecht (2013) Bestemmingsplan Rijsweerd, Maarschalkerweerd

Gemeente Utrecht (2018) Actualisering Groenstructuurplan Gemeente Utrecht 2017-2030

Gemeente Utrecht (2018) Nota Utrechtse soortenlijst

Gemeente Utrecht (2018) Natuurwaardekaart (Meerjaren Groen Programma 2018).

Kadaster (200 jaar topografische kaarten) -> www.topotijdreis.nl

Paul van Kan natuur&landschap (2016) Handleiding zelfbeheer van groen

Provincie Utrecht (2005) Tastbare Tijd - cultuurhistorische atlas van de provincie Utrecht